

ADIYAMAN DOLAYLARINDAKİ (GÜNEYDOĞU TÜRKİYE) GEÇ MİYOSEN MEMELİ FOSİLLERİ

Tanju Kaya¹, Şevket Şen², Serdar Mayda¹, Gerçek Saraç³, Gregoire Metais²

¹Ege Üniversitesi Tabiat Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi, 35100 Bornova, İzmir

²Laboratoire de Paléontologie du Muséum, CNRS-UMR 7207, 8 rue Buffon,
75005 Paris, France

³Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü, Ankara
(tanju.kaya@ege.edu.tr)

ÖZ

Bu çalışmada, Güneydoğu Anadolu’da çok geniş yayılımı olan Şelmo Formasyonu içerisinde Erikdere Köyü (Kahta-Adıyaman) yöresinde yeni memeli fosil bulgu yerleri betimlenmiştir. Memeli fosilleri Güneydoğu Anadolu Bölgesi’ne ait ilk bulgular olup, bu formasyonda memeli fosillerinin varlığına ilk kez Meriç (1965) tarafından değinilmiştir. Şelmo formasyonu üç birimden yapılmış olup, bunlar: altta alüvyal yelpaze çökellerinden oluşan Tırpal, ortada delta-göl çökellerinden oluşan Alut ve üstte alüvyal yelpaze çökellerinden oluşan Kahta birimleridir. Memeli fosillerini içeren çökel istif Kahta birimi içindedir. Bu birimde, çalışma ekibi tarafından yaklaşık 2 km² lik bir alanda büyük memeli fosil kalıntıları içeren üç fosilli düzey saptanmıştır. Bulgu yerleri Erikdere-1 den 5 e kadar numaralandırılmış olup, Erikdere Köyü’nün 1 ve 3 km kuzeybatısında ve Kahta’nın 10 ve 11 km kuzeyinde yer almaktadır. Bulunan fosiller üç farklı seviyede ve birbirlerinden farklı ceplerde yataklanmıştır. Fosillerin yığılım özelliği akarsu çökeltme ortamları için tipiktir. Eklemli iskelet kalıntılarının yanı sıra özellikle uzun kemikler bolca bulunmakta olup, tekçe kemikler, alt ve üst çenelere ait dişlerde elde edilen diğer fosil verileri oluşturur. Erikdere-4 bulgu yerinden yıkama için alınan çökel örneklerde küçük memeli fosillere rastlanılmamıştır. İstif içinde üç farklı seviyeden alınan fauna bileşenleri aşağıdadır: *Amphiorcyteropus gaudryi*, *Hipparion* sp. I (orta boyutta form), *Hipparion* sp. II (küçük boyutlu form), *Ancylotherium pentelicum*, *Gazella* sp., *Pachytragus* sp., *Prostrepsiceros* sp. ve Giraffidae indet. (iri form). Erikdere faunası, Kemiklitepe-A ve B (Eşme-Uşak), Akkaşdağı (Keskin-Kırıkkale) ve Türkiye’deki birçok memeli faunaları ve aynı zamanda Sisam Adası faunası (Yunanistan) ile benzerlik taşımaktadır. Faunaların yaşları çeşitli metodlarla Orta Turoliyen’e karşılık gelen, 7,5 ve 6,7 milyon yıl öncesi olarak önerilmektedir. Erikdere faunasında, hipparionine atlar ve ruminantların baskın olarak bulunması, otçul formların bolluğunu ve seyrek olarak daha yumuşak yaprakla beslenen formların varlığını yansıtır. Faunanın çeşitliliği ve ana bileşenleri kalın otsu örtünün yoğun olduğu, oldukça açık ağaçlık alanları - çalılık alanları yansıtır. Erikdere memeli faunası Güneydoğu Avrupa ve Batı Asya’nın orta enlemindeki memeli faunalarıyla palaeocoğrafik olarak yakından ilişkilidir. Ayrıca güneyinde yer aldığı “Yunanistan-İran-Afganistan” bioprovincisindeki Turoliyen faunaları ile de son derece uyumludur.

Anahtar Kelimeler: Adıyaman, Geç Miyosen, memeli fosilleri, Şelmo Formasyonu

THE EASTERNMOST RECORD OF A LATE MIOCENE MAMMALIAN FAUNA NEAR ADIYAMAN, SOUTHEAST TURKEY

Tanju Kaya¹, Şevket Şen², Serdar Mayda¹, Gerçek Saraç³, Gregoire Metaus²

¹Ege Üniversitesi Tabiat Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi,
35100 Bornova, İzmir, Turkey

²Laboratoire de Paléontologie du Muséum, CNRS-UMR 7207, 8 rue Buffon,
75005 Paris, France

³Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü, Ankara, Turkey
(tanju.kaya@ege.edu.tr)

ABSTRACT

*In this study, new mammal localities near Erikdere village (Kahta, Adiyaman), which yielded well documented and divers mammal faunas are described. These localities are included in the Selmo Formation. The Selmo Formation covers large areas in southeast Turkey between the cities of Adiyaman and Batman. In this formation, the lower Tirpal Member composed of alluvial deposits, the middle Alut Member mainly formed of lacustrine deposits and the upper Kahta Member also formed of alluvial deposits. The mammal bearing horizons are included in the Kahta Member. In the Kahta member, about two km we excavated three horizons bearing large mammalian remains. The localities, numbered as Erikdere 1 to 5, are situated at about one to three km northwest to Erikdere village, at some 10 to 11 km north of Kahya city. The bones are accumulated in pockets that appear scattered in these three horizons. The accumulation mode is typical for fluvial depositional environment. Still articulated skeletal remains, mainly limb bones are frequent, but often bones and jaws are fragmented. We also tried to concentrate the matrix from the Erikdere 4 locality to seek for small mammals. We did not successful. The fauna elements from three horizons, although catalogued separately, do not display any apparent difference from one horizon to another. The preliminary list of all taxa we identified from the Erikdere localities is as follow: *Amphiorcyteropus gaudryi*, *Hipparion* sp. I (middle form), *Hipparion* sp. II (small form), *Ancylotherium pentelicum*, *Gazella* sp., *Pachytragus* sp., *Prostrepsiceros* sp. and *Giraffidae* indet. (large form). This fauna is similar to that of Kemiklitepe A-B (Esme-Usak) or Akkasdağı (Keskin-Kırıkkale) and many others in Turkey, and also to that of Samos Main Bone Beds, all dated by various methods to the Middle Turolian, ca. 7.5 to 6.7 Ma. The Erikdere fauna is dominated by hipparionine horses and ruminants, which are mainly grazers or occasional browsers. The diversity of the fauna and its main components indicate a rather open woodland-bushland with thick herbaceous layer. Paleogeographic affinities of the Erikdere mammal fauna is particularly strong with those of the middle latitudes western Asian and southeastern European mammal faunas. "Greco-Iranian-Afghan bioprovince" was defined based on the similarities of their Turolian mammal faunas. Despite its slightly southern position, the Erikdere fauna is in total agreement with this mammalian bioprovince.*

Keywords: Adiyaman, Late Miocene, mammalian fossils, Selmo Formation